

Eräiden maiden tukitoimia

VM/KO

23.4.2020

Sisältö

1	Yritysten tukeminen	4
2	Työmarkkinat ja sosiaaliturva	7
3	Verotus	9

Muistiossa tarkastellaan Norjan, Ruotsin, Saksan ja Tanskan yritysten tukemiseen, työmarkkinoihin ja sosiaaliturvaan sekä verotukseen kohdistuvia politiikkatoimia 23.4.2020 käytettävissä olevien tietojen perusteella. Muistiossa esitetyt huomiot eivät edusta valtiovarainministeriön kantaa.

Koronaviruspandemia, sen hallitsemattoman leviämisen estämiseksi ja terveydenhuollon resurssien riittävyden turvaamiseksi asetetut sulkutoimet ovat johtamassa merkittäviin taloudellisiin menetyksiin. Julkista tukea on suunnattu mittavia määriä sulkutoimista kärsineille toimialoille ja työntekijöille.

1 Yritysten tukeminen

Norjan hallitus laati suoran korvausjärjestelmän yrityksille, joiden liikevaihto on vähentynyt koronaviruksen vuoksi. Korvauksen alaraja on 5.000 NOK (n. 440 €) ja yläraja 30 milj. NOK/kk (n. 2,6 milj. €) yritystä kohti. Järjestelmää sovelletaan kaikkiin Norjassa verovelvollisiin yrityksiin, paitsi tietyillä toimialoilla (mm. finanssiala) ja yrityksiin, jotka ovat erityisten tukiohjelmien piirissä (mm. lentoyhtiöt). Tukea annetaan 90 % liikevaihdon vähenemiseen suhteutetuista kiinteistä kustannuksista yrityksille, jotka hallitus on määrännyt suljettaviksi. Yritykset, joita ei tarvitse sulkea, mutta joiden liikevaihto on vähentynyt vähintään 30 % (tai maaliskuussa 20 %), voivat saada tukea 80 % liikevaihdon vähenemiseen suhteutetuista kiinteistä kustannuksista. Tämän paketin koko on yhteensä 50 mrd. NOK (n. 4,4 mrd. €). Järjestelmä on voimassa maaliskuusta toukokuuhun.

Norjassa on myös pk-yritysten takausjärjestelmä ja valtion joukkovelkakirjarahasto. Yrityslainoille takausten kokonaismäärä on 50 mrd. kruunua, ja valtio takaa 90 prosenttia jokaisesta pankkilainasta. Alkuperäistä 50 miljardin Norjan kruunun tukimäärää kasvatetaan tarvittaessa. Valtion joukkovelkakirjarahasto sijoittaa 50 miljardia Norjan kruunua likviditeetin ja pääoman saatavuuden lisäämiseksi Norjan joukkovelkakirjamarkkinoilla, joilla suuremmat yritykset keräävät rahoitustaan.

Ruotsissa vientiyrityksien rahoitusta turvataan laajentamalla vientiluottolaitoksen (Swedish Export Credit Corporation) luottovaltuuksia 200 mrd. SEK:iin. Samalla Almin, Ruotsin valtion omistaman rahoituslaitoksen, pääomaa lisätään 3 mrd. SEK:llä pk-yritysten tukemiseksi lainojen avulla. Ruotsin vientiluottolaitoksen lisävaltuutta voidaan käyttää valtion tukemien ja kaupallisten lainojen myöntämiseen ruotsalaisille vientiyrityksille. Myös vientitakuulaitoksen (Swedish Export Credit Agency) takausvaltuuksia laajennetaan 500 mrd. SEK:iin.

Valtion takausjärjestelyllä pyritään turvaamaan yritysten rahoituksen saatavuus. Valtio takaa 70 % pankkien myöntämistä uusista lainoista yrityksille, joilla on rahoitusvaikeuksia koronaviruksen vuoksi. Takausjärjestely on pääasiallisesti suunnattu pk-yrityksille, mutta järjestelyyn ei liity kokorajoitusta. Valtion takaamia lainoja ei tulisi käyttää bonuksiin, palkkioihin tai osinkojen jakoon. Yksittäisen yrityksen lainan yläraja olisi pääasiallisesti 75 milj. SEK (noin 6,8 milj. €). Pankit maksavat takauspalkkion annetuista takauksista. Palkkion suuruus riippuu lainanottajan luottoluokittelijan määrittelemästä riskiluokasta. Pitkällä aikavälillä takausjärjestelyn arvioidaan olevan itsensä rahoittava. Velallinen maksaa pankille korkoa, joka määräytyy luottoluokittelijan sille määrittelemästä riskiluokasta huomioiden laajan valtion takauksen.

Ruotsin valtio myös tukee 5 mrd. SEK:lla vuokrien alentamista vaikutuksista eniten kärsivillä sektoreilla, mm. hotelli- ja ravintola-ala. Vuokranantajat, jotka näillä aloilla alentavat vuokria, voivat hakea korvausta, jolloin osa vuokran laskusta kompensoidaan. Kompensaatio voi olla enintään 50 % ja enintään 25 % alkuperäisestä vuokrasta. Kompensaatiota voi hakea ajalta 1.4. 30.6.

Saksassa hyväksyttiin maaliskuun lopulla yli 750 mrd. € tukipaketti. Se koostuu 600 mrd. € vakausrahastosta (Wirtschaftsstabilisierungsfonds) ja 156 mrd. € lisätalousarviosta. Vakausrahaston tarkoituksena on vahvistaa suurten, yli 250 henkeä työllistävien yritysten pääomakantaa, parantaa yritysten likviditeettiä ja tukea pääomamarkkinoita. Vakausrahastosta on varattu 400 mrd. € valtiontakauksiin, 100 mrd. € suoriin investoinneista ja 100 mrd. € Saksan valtion omistaman KfW-pankin myöntämään rahoitukseen. Vakausrahaston toiminta päättyy vuoden 2021 lopussa.

Lisätalousarvioon kuuluu 50 mrd. € liittovaltion tukiohjelma pienyrityksille ja itsensä työllistävälle. Liittovaltion tukiohjelmassa enintään 10 henkeä työllistävät yritykset voivat saada avustuksen toimintakustannusten kattamiseksi. Tuki määräytyy yrityksen kolmen kuukauden likviditeettitarpeen mukaan. Tuki myönnetään yhdelle yritykselle vain kerran, eikä yrityksellä ole velvoitetta maksaa tukea takaisin. Tuki on enintään 9.000 € enintään viisi henkilöä työllistävälle yrityksille ja 15.000 € enintään 10 hengen yrityksille. Yritys, joka on saanut yli 20 prosentin vuokra-alennuksen, voi saada tukea kahdelle ylimääräiselle kuukaudelle. Tuen ehtona on, että yritys ei ole ollut taloudellisissa vaikeuksissa ennen 1.3.2020. Liittovaltion tukiohjelmaa täydentää osavaltioiden pk-yrityksille suunnattuja tukiohjelmaa. Osassa osavaltioita liittovaltion antamaa tukiohjelmaa on täydennetty osavaltion maksamalla lisätuella tai laajentamalla ohjelmaa koskemaan yli 10 henkeä työllistäviä yrityksiä.

Tanskan parlamentti hyväksyi laajan paketin toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on tukea elinkeinoelämää, estää konkurseja ja työttömyyden kasvua. Pakettiin sisältyy kompensatiojärjestely yksityisille liikkeenharjoittajille (kaikkien alojen mikroyritykset, yhden työntekijän yritykset, kaikki enintään 10 työntekijän yritykset), jotka menettäisivät yli 30 % liikevaihdostaan koronan vuoksi. Hallitus on valmis kompensoimaan 75 % ko. yritysten liikevaihtotappiosta (enintään 23.000 DKK/kk, n. 3.100 €). Järjestely on voimassa 9.6.2020 saakka. Lisäksi paketissa on erityinen kompensatiojärjestely yrityksille, jotka menettävät yli 40 % liikevaihdostaan. Näitä yrityksiä autetaan maksamaan yritysten kiinteitä kuluja, kuten vuokrakuluja ja sähkölaskuja, kolmen kuukauden ajan 25-80 % saakka. Yhteensä nämä uudet toimet merkitsevät 40 mrd. DKK (n. 5,3 mrd. €) suorina tukina yrityksille.

Yrityksille suunnataan uusia lainatakuujärjestelyitä, joista yksi takaa suuryrityksille 70 % uusista lainoista, jos liikevaihto putoaa yli 30 %, ja toinen takaa pk-yrityksille 70 %,

jos liikevoitto laskee yli 30 %. Valmius on yhteensä 2,7 mrd. DKK (350 milj. €) takuusiin suuryrityksille ja 4,8 mrd. DKK pk-yrityksille. Näiden takuiden kustannuksiksi arvioidaan 1 mrd. DKK (n. 130 milj. €). Lisäksi tukipakettiin kuuluu pankkien ns. vastasyklisten puskureiden vapauttaminen. Näin vapautuu pääomaa n. 200 mrd. DKK (27 mrd. €) yritysten lainanantoa varten. Lisäksi käyttöön otetaan keskuspankin takuujärjestely, jonka pohjalta keskuspankki voi myöntää yhden viikon pituisia lainoja pankeille pankkisektorin likviditeetin varmistamiseksi.

Tapahtumajärjestäjäyrityksiä kompensoidaan peruttujen tai siirtyneiden tapahtumien vuoksi (yli 1000 hlön tapahtumat, tai yli 500 erityisryhmien osalta).

2 Työmarkkinat ja sosiaaliturva

Norjassa on kriisin myötä muutettu työttömyyskorvausjärjestelmä niin, että työttömyysetuutta myönnetään ensimmäisestä työttömyyspäivästä alkaen ja päiväraha on korotettu. Väliaikaisesti lomautetuille taataan sadan prosentin korvaus 599 148 NOK (n. 52.000 €) vuosipalkkaan asti. Lisäksi väliaikaisia lomautuksia ja työttömyysetuuksia koskevia järjestelmiä on laajennettu koskemaan normaalisti niiden ulkopuolelle jääviä ryhmiä, ja sairauspäivärahan perusteisiin on tehty muutoksia. Yhteensä tukitoimet kasvattavat budjetin menoja 51 mrd. Norjan kruunulla (n. 4,4 mrd. €).

Ruotsissa työnantajamaksut puolitetaan nykyisestä tasosta, jolloin valtio korvaa suuremman osan palkkakustannuksista lomautuksen aikana. Työntekijälle maksetaan noin 90 % palkasta (palkkakattona 44000 SEK kuukaudessa).

Lisätalousarvioissa hallitus esitti lisäjärjestelyä tukemaan lyhennetyn työajan ohjelmia. Uudet säännöt olisivat voimassa 7.4. alkaen, mutta niitä voisi hakea takautuvasti jo maaliskuun puolesta välistä. Lyhennetyn työajan ohjelmilla tarkoitetaan tässä tilanteita, joissa työnantaja joutuu väliaikaisesti vähentämään työtunteja. Tämän lomautusajan kustannukset jakautuvat työnantajan, työntekijän ja valtion kesken. Uudessa järjestelyssä valtio kattaisi 75% kustannuksista ja työnantaja ja työntekijä jakaisivat yhden neljänneksen kustannuksista. Uudessa järjestelyssä työnantajat voivat tietyin ehdoin hakea tukea rajatulle ajalle, tukea myönnettäisiin riippumatta yleisestä taloudellisesta tilanteesta. Vuoden 2020 osalta annetaan 2,42 mrd. SEK lisärahoitusta tätä tarkoitusta varten.

Valtio vastaa sairauspäivärahan kaikista kustannuksista huhtikuun ja toukokuun aikana, myös yksityisyrittäjille korvataan ensimmäisen 14 sairaspäivän päivärahat. Arvioitu kustannus on 9,2 mrd. SEK. Sairausvakuutuksen yhden päivän omavastuu on poissa käytöstä maaliskuun ja toukokuun välisenä aikana, ja lääkärin todistus sairaudesta vaaditaan vasta 8 päivän kuluttua. Valtio maksaa ensimmäisen sairaspäivän sairauspäivärahan.

Saksan liittovaltio pyrkii lieventämään sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia yksinkertaistamalla ja laajentamalla sosiaaliturvaa väliaikaisesti. Liittovaltio on helpottanut ehtoja ansiopäivärahan saamiseksi koronaviruspandemian aiheuttamien lomautusten vuoksi. Ehdot tulivat takautuvasti voimaan 1.3.2020 alkaen. Ansiopäivärahaa voi saada työntekijä, jonka työllistävän yrityksen työntekijöistä 10 % on lomautettu. Ansiopäivärahan määrä on 60 % nettoansioista ja 67 % nettoansioista työntekijöille, joiden kotitalouteen kuuluu vähintään yksi lapsi. Yritysten maksamat sosiaaliturvamaksut menetetyistä työtunneista korvataan täysimääräisesti. Lisäksi työntekijät, jotka hoita-

vat lapsia kotonaan koulujen tai päiväkotien sulkemisen vuoksi, ovat tietyin ehdoin oikeutettuja kuuden viikon ajan toimeentulotukeen, joka vastaa 67 % nettoansioista. Liittovaltio on myös yksinkertaistanut ja helpottanut toimeentulo- ja asumistuen saannin ehtoja sekä korottanut lapsista maksettavia etuuksia 30.6.2020 asti.

Tanskan hallitus ja työmarkkinaosapuolet ilmoittivat tukitoimista, joiden tarkoituksena on tukea niitä työntekijöitä, jotka menettäisivät työpaikkansa. Valtio maksaa 75–90 % yritysten palkkakuluista (tiettyyn enimmäismäärään saakka), mikäli yritys sitoutuu olemaan irtisanomatta työntekijöitään ja vain lomauttaa. Yritys maksaa itse loput 25 %. Tämä koskee kaikkia yksityisiä työnantajia, joihin kriisi iskee erityisen kovaa ja jotka joutuisivat irtisanomaan vähintään 30 % työntekijöistään (tai vähintään 50 työntekijää). Näiden tukitoimien kustannuksiksi arvioidaan 2,6 mrd. DKK (360 milj. eur). Lisäksi on varattuja varoja pikaisiin toimiin liittyen mahdollisiin suuren mittakaavan irtisanomisiin (n. 13 milj. eur) sekä ilmoitettu työllistymiskeskusten aktiviteettien jäädyttämisestä. Myös nämä järjestelyt ovat voimassa 9.6.2020 saakka.

3 Verotus

Norjassa tukipakettiin kuuluvat verojen maksuun myönnetty viivästyksset. Muiden muassa arvonlisäveron, työnantajamaksujen, itsenäisten ammatinharjoittajien ja yritysten maksamien ennakonpidätysten ja useiden muiden verojen maksun määräaikoja on lykätty. Lisäksi yritysten kuluvaan vuoden tappioiden vähennysoikeutta on laajennettu aiempien vuosien voittoihin, arvonlisäveron verokantoja on alennettu joiltakin palveluilta ja lentämisen verotusta on muutettu määräajaksi. Kokonaisuudessaan näiden toimien kustannukseksi valtiolle on arvioitu 37 mrd. NOK (n. 3,2 mrd. €).

Ruotsi julkisti yhteensä 300 mrd. SEK (noin 28 mrd. €) tukipaketin. Yritysten likviditeettiä tuetaan verotuksen sallimalla yritysten lykätä työnantajan sosiaaliturvamaksujen, palkoista perittävien ennakonpidätyksien sekä arvonlisäverojen maksua. Esitys tulee voimaan huhtikuun alkupuolella, mutta sitä voidaan hyödyntää takautuvasti tammi-kuun alusta 2020 alkaen. Lykkäys voidaan myöntää enintään 12 kuukaudeksi. Lykkäystä ei voi saada, jos yrityksellä on laajoja verovelkoja tai väärinkäytöksiä tilinpidossa. Jos yritykset käyttävät tätä mahdollisuutta samaan tapaan kuin vuonna 2009, kustannukseksi arvioidaan 27 mrd. SEK (n. 2,45 mrd. €). Jos kaikki yritykset hyödyntäisivät mahdollisuuden, summaksi arvioidaan 315 mrd. SEK (n. 28,7 mrd. €).

Ruotsissa ehdotetaan muutosta ns. jaksotusvaraukseen (periodiseringsfond), jossa itsenäiset ammatinharjoittajat ja henkilöyhtiöiden luonnolliset yhtiömiehet voisivat vuonna 2019 tehdä varauksen, jonka enimmäismäärä on 100 % vuoden 2019 verotettavasta tulosta, mutta kuitenkin enintään 1 milj. SEK (noin 90.000 euroa). Ehdotuksen arvioidaan lisäävän yritysten likviditeettiä yli 13 mrd. SEK.

Saksassa yritykset voivat lykätä verojen maksua korotta likviditeetin turvaamiseksi ja verojen ennakkomaksuja alennetaan väliaikaisesti. Verovelkojen perintä keskeytetään vuoden 2020 loppuun asti. Lisäksi vuonna 2020 työntekijöille maksetut tulospalkkiot ovat verottomia 1.500 euroon asti.

Tanskan tukipakettiin sisältyy ALV-maksujen, veronmaksun ja työnantajamaksujen jäädyttäminen. Kaiken kaikkiaan veroministeriö uskoo näiden toimien yhdessä lisäävän yritysten likviditeettiä 165 mrd. DKK:lla (n. 22 mrd. €).